

LOIKKA

Tavoitteena puolittaa betonin CO₂-päästöt

Aalto-yliopisto
Aalto-universitetet
Aalto University

Jouni Punkki, prof.

17.5.2022

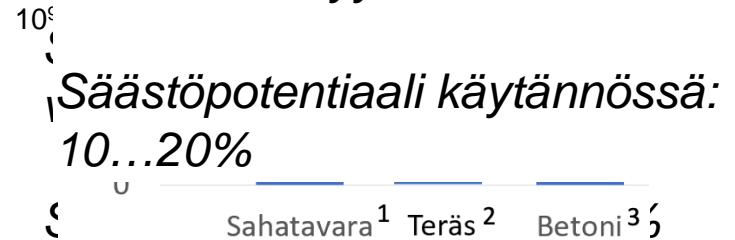
BETONIN PÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMINEN

Betonin päästöjen vähentämismahdollisuudet

- Betoni korvaaminen muilla materiaaleilla
- Betonin määrään vähentämisessä rakenteissa
- Sementin määrän vähentäminen betonissa
- Betonin ominaispäästöjen alentaminen, käytännössä lähinnä sideaineen ominaispäästöjen alentaminen

Korvaavia materiaaleja ei ole riittävästi tarjolla.

Tietyissä käyttökohteissa ei ole potentiaalisia vaihtoehtoja betonille. Betonin määrää voidaan jossain määrin vähentää, mutta usein rakennuksen ominaisuuksien kustannuksella, esimerkkinä ääneneristävyys.

¹ FAO

² World Steel Association

³ International Energy Agency IEA

LOIKKA-projekti

Aalto-yliopisto
Aalto-universitetet
Aalto University

LOIKKA

Yleistä

- Tavoitteena puolittaa betonin valmistuksen CO₂-päästöt
  - Kokonaisuutena n. 600 000 tn päästövähennys vuodessa
  - Päästövähennys vuoteen 2028 mennessä
- Lähtökohtana vähähiilisten sideaineiden laajamittainen käyttö
  - Ensisijaisesti kuonasideaineet

- **LOIKKA-hanke koostuu**
  - Aalto-yliopiston tutkimushankkeesta
  - 5 yrityshankkeesta
    - *Finnsementti Oy*
    - *Elematic Oyj*
    - *Lammin Betoni Oy*
    - *Betolar Oyj*
    - *Joutsenon Elementti Oy*
  - Tutkimusyhteistyötä Norjan Teknillisen Yliopiston kanssa (NTNU)

Rahoitus ja aikataulu

- **Rahoitus**

- Business Finland
  - *Co-Innovation hanke*
  - *RRF-Haku, Vähähiilinen rakennettu ympäristö*
- Yritysten oma rahoitus
- Aallon tutkimushankkeessa rahoittajina myös:
  - *Betoniteollisuus ry*
  - *Talonrakennusteollisuus ry*
  - *Väylävirasto*

- **Aikataulu:**

- 1.3.22 – 29.2.24

- **Kokonaiskustannukset**

- n. 3,4 Milj.€

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Tavoitteet

- **Loikan päästövähennystavoite on todella merkittävä**
  - **600 000 tn/v**
    - *Tulevaisuudessa kustannusvaikutus: 60 M€/v*
      - *Päästöoikeus: 100 €/tn*
      - *Ei ilmaisia päästöoikeuksia*
  - *>1% Suomen kokonaispäästöistä*
  - *Rakennusosalalla tuskin mahdollisuuksia suurempaan päästövähennykseen*

- **Vertailuesimerkkejä**

- a) Jos Suomen kerrostaloista 50% rakennettaisiin puurakenteisina
  - > **Päästövähennys: 200 000 tn/v**
    - *Kuninkaantammi, Helsinki, betoni- ja puurakenteisen kerrostalon ero oli 93 kg CO₂e/m²*
- b) Suomen tuulivoima, 2021
  - *962 tuulimyllyä, yht. 3257 MW*
  - *Tuotto 8,1 TWh/v*
  - > **Päästövähennys: 1 130 000 tn/v**
    - *vuoden 2022 sähkön päästöllä*
  - > **Päästövähennys: 405 000 tn/v**
    - *vuoden 2050 oletetulla sähkön päästöllä (CO2Data.fi)*

Aallon tutkimushanke

- **Osaprojektit**

- 1. Vähähiilisten betonien lujuudenkehitys
  - 2. Vähähiilisten betonien säilyvyysominaisuudet
  - 3. Betonien optimointi CO₂-päästöjen kannalta
  - 4. Vähähiilisten betonien tuotantotekniikka
  - 5. Tulevaisuuden ratkaisut betonin CO₂-päästöjen vähentämiseksi
- Primääriset tutkimuspanostukset**
- Lisämahdollisuus päästöjen alentamiseksi**
- Tutkimustulosten hyödyntäminen**
- Tulevaisuuden mahdollisuudet**

Vähähiilisten betonien lujuudenkehitys

- **Kuonasideaineet väistämättä hidastaa alkulujuudenkehitystä**
- **Tavoitteena on varmistaa vähähiilisten betonien riittävän nopea lujuudenkehitys**
- **Lämpökäsittelyn ja/tai kiihdyttimien avulla**
  - Riippuu sideaineesta
  - Riippuu käyttökohteesta
- **Resurssit:**
  - Post-doc tutkija: Anna Antonova
  - 2 diplomityötä
  - Diplomityö käynnissä:
    - *Ioanna Orfanoudaki: Early strength development of low carbon concretes*

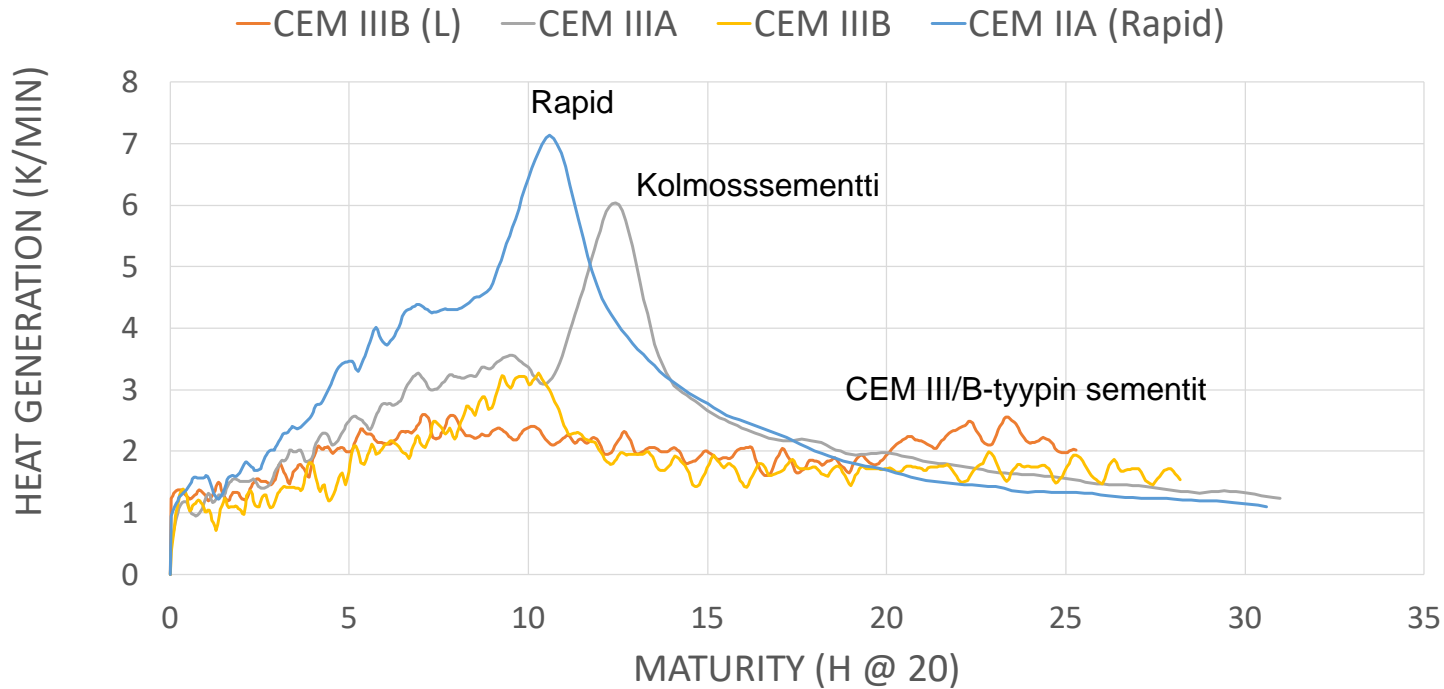

Kiihdyttimien vaikutukset

- **Tutkittavana 9 sideainetta**
(kuonan osuus sideaineesta)
  - FS: Pika (0%)
  - FS: Rapid (0%)
  - FS: Oiva (17%)
  - FS: Oiva + 25% MK (38%)
  - FS: Kolmossementti (42%)
  - FS: Oiva + 50% MK (59%)
  - FS: CEM III/B (69%)
  - Scan.Cem: CEM III/B (70%)
  - FS: Oiva + 75% MK (79%)
- Tutkitaan laastin lämmöntuottoa semi-adiabaattisella kalorimetrillä
  - *Eri sideaineet*
  - *Kiihdyttimen vaikutus, 4 erilaista kiihdytintä*
- Tavoitteena nopeuttaa kuonasementtien lujuudenkehitystä (lämmöntuottoa) niin, että päästään Referenssi-sementin tasolle

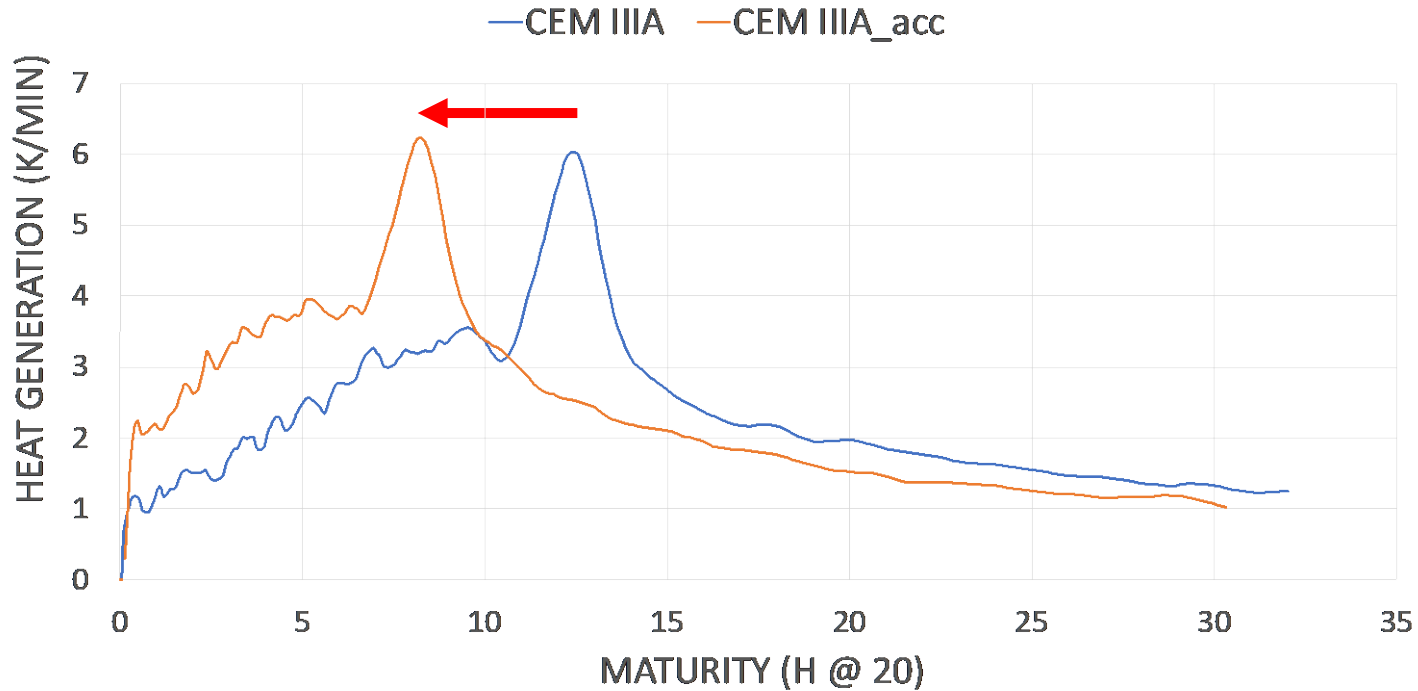
Kiihdyttimien vaikutukset

BINDERS WITHOUT ACCELERATORS

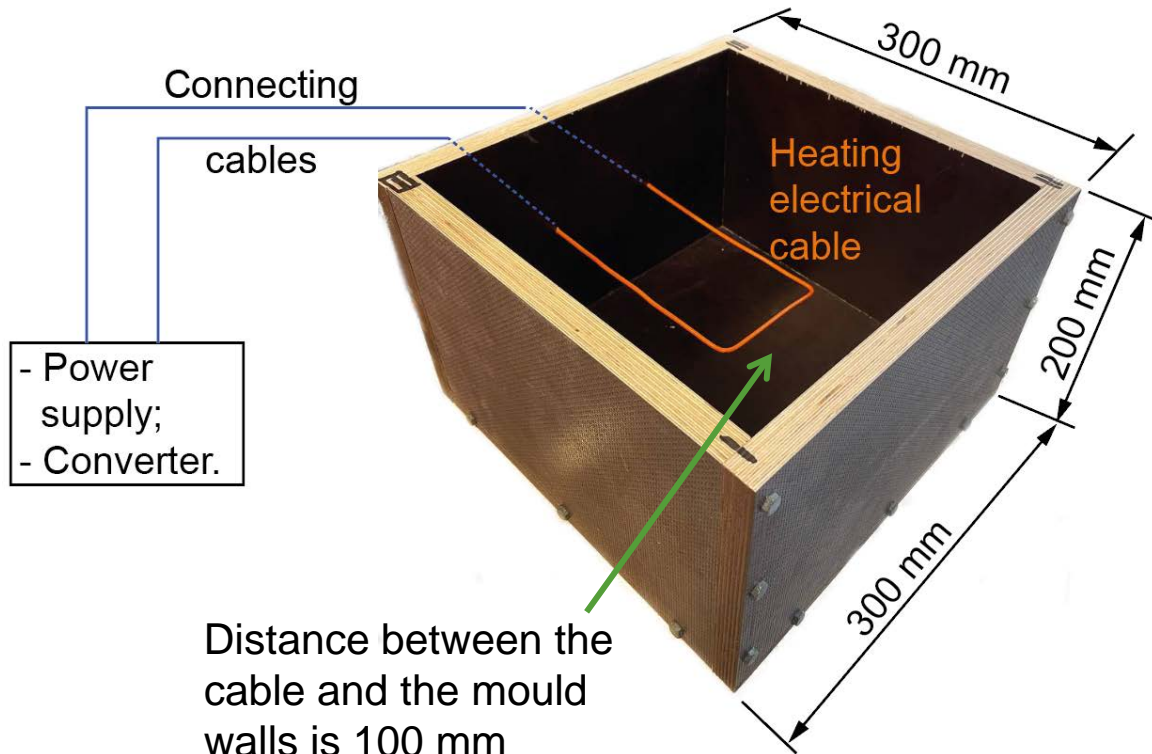
Kiihdyttimien vaikutukset

CEM IIIA WITH MASTER X-SEED 3%

Lämpökäsittely

Muottisysteemi lämpökäsittelykokeisiin

Mitataan myös:

- Lämpötila eri kohdissa muottia
  - Myös langan lämpötila
- Lujuudenkehitys
  - 1, 2 ja 3 vrk
  - Kimmovasara

Näkymät alkulujuuden osalta

- **Seossementtien alkulujuutta voidaan nopeuttaa:**
  - Kiihdyttimillä
  - Lämpökäsittelyllä
- **Lämpökäsittely on yleensä kustannustehokkaampaa**
  - Määritetään paljonko lämpöenergiaa tarvitaan (kWh/m^3)
  - Joissakin tilanteissa voidaan tarvita sekä lämpöä että kiihdytintä
- Perinteinen lankalämmitys vaikuttaa potentiaaliselta ratkaisulta
  - *Tehokas, lämpö kohdentuu betoniin*
  - *Helposti säädettävä*
- Myös muita lämmitystekniikoita tullaan hyödyntämään
  - *Muottilämmitys*
  - *Huputus*
- Lämmityksen aiheuttamat päästöt huomioitava
  - *Yleensä pienet (<5%)*

Vähähiilisten betonien säilyvyysominaisuudet

- **Tavoitteena on varmistaa vähähiilisten betonien säilyvyysominaisuudet**
  - Pakkassuolakestävyys
  - Pakkaseenkestävyys
  - Karbonatisoituminen
- **Kuonan tiedetään heikentävän pakkassuolakestävyyttä**
  - 50% kuonamäärä pidetään kriittisen raja-arvona
  - Ikääntymisellä selkeä vaikutus
- **Resurssit:**
  - 2 diplomityötä
  - Diplomityö käynnissä:
    - *Ahsan Iqbal: Durability properties of low carbon concretes*

D-työ Pakkassuolakestävyys, Ahsal Iqhal

- **Tutkittavana 9 sideainetta**
(kuonan osuus sideaineesta)
  - FS: Pika (0%)
  - FS: Rapid (0%)
  - FS: Oiva (17%)
  - FS: Oiva + 25% MK (38%)
  - FS: Kolmossementti (42%)
  - FS: Oiva + 50% MK (59%)
  - FS: CEM III/B (69%)
  - Scan.Cem: CEM III/B (70%)
  - FS: Oiva + 75% MK (79%)

- **Betonit**
  - Vesi-sideainesuhde: 0,45
  - Ilmamäärä: n. 5%
  - Notkeusluokka: S3
- **Testimenetelmät:**
  - Puristuslujuus; 7, 28, 91 ja 365 vrk
  - Laatta-koe, Pakkassuolakestävyys
    - *Rapauma: CEN/TS 12390-9*
    - *Sisäinen vaurio: CEN/TR 15177*
  - Kapillaarinen vedelläimukoe ja painekyllästys
  - Huokosanalyysi

D-työ Pakkassuolakestävyys, Ahsal Iqhal

- **Diplomityössä valmistetaan koekappaleet**
  - Kiihdytetty karbonatisoituminen (CO₂-kammio, 56 vrk)
  - 1 vuoden ikääntyminen (65% RH)
- **Karbonatisoitumisella merkittävä vaikutus kuonabetonien pakkassuolakestävyyteen**
  - Ruotsissa uudet ohjeet rasitusluokassa XF4

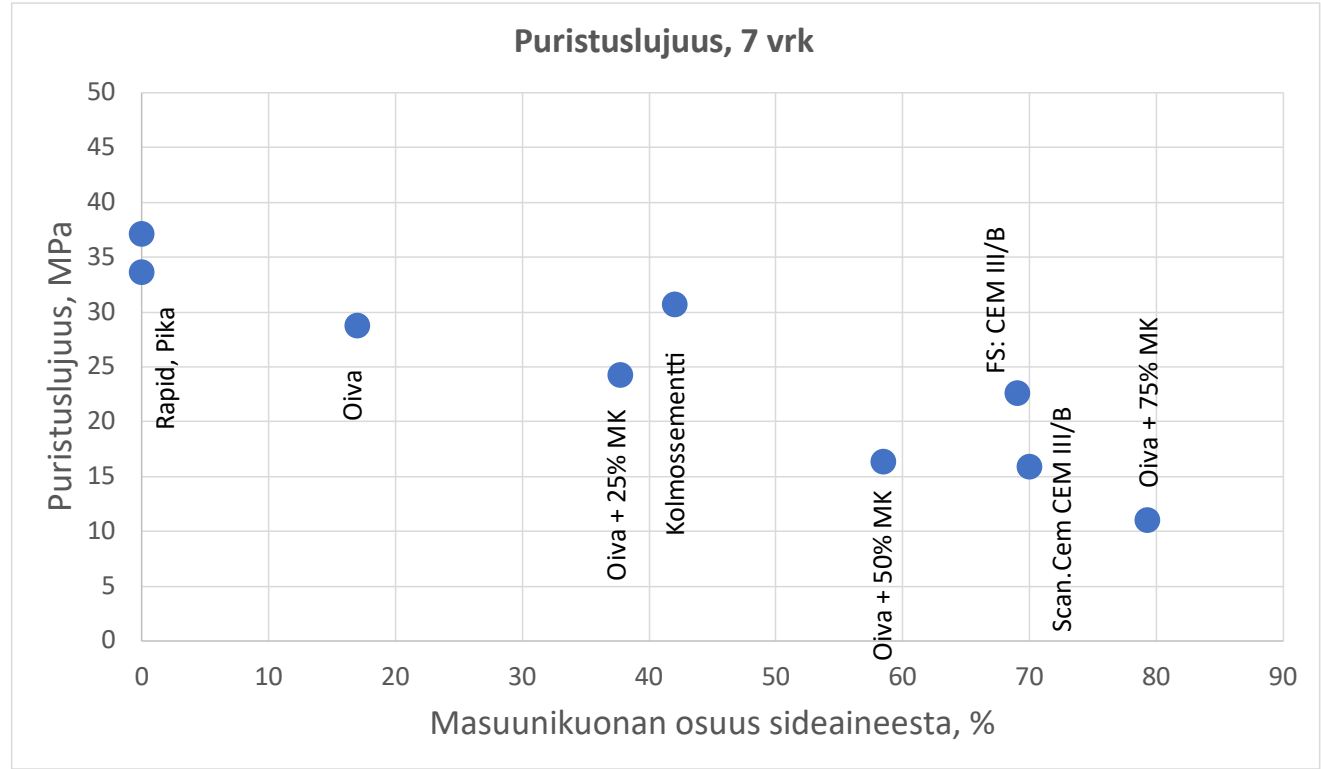

D-työ Pakkassuolakestävyys, Ahsal Iqhal

Testibetonien
puristuslujuus

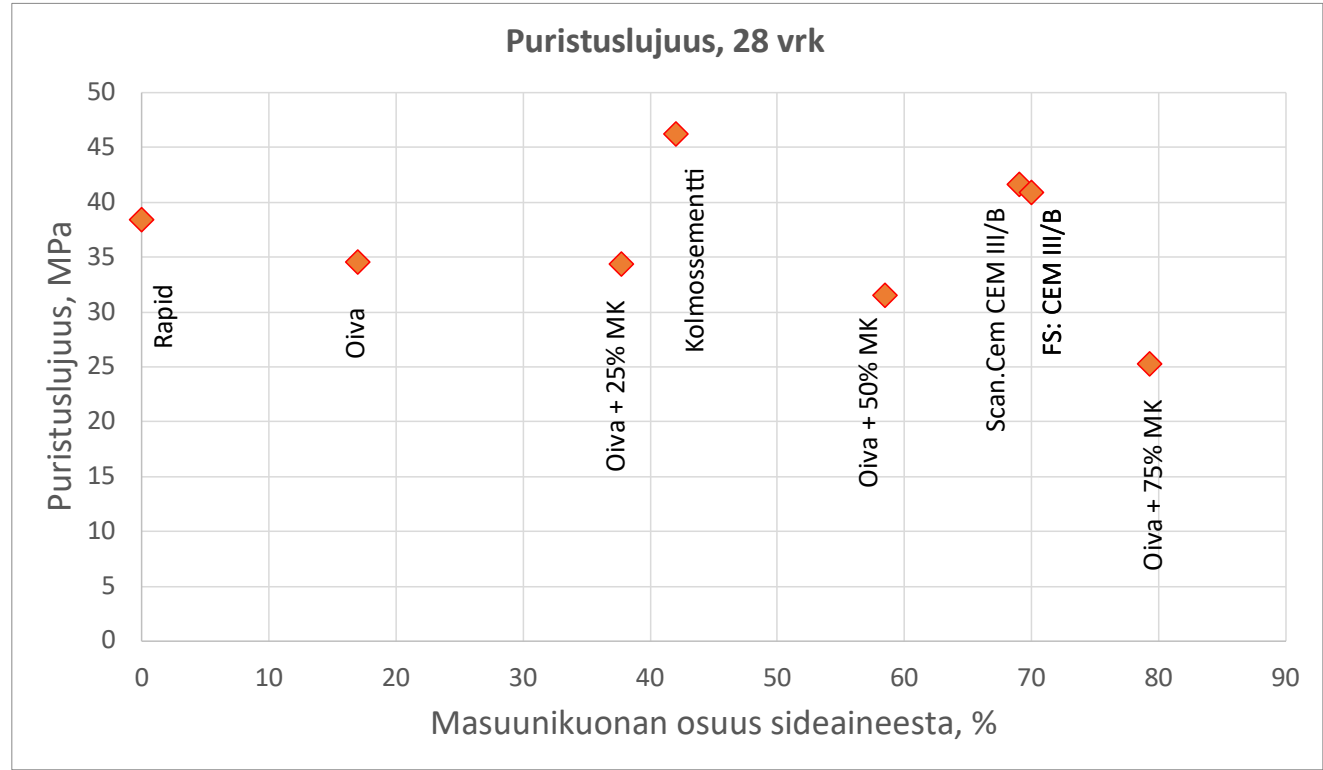
- Sama koostumus, notkistimen määrä vaihtelee
- Sementeillä erilaiset lujuusluokat (32,5 – 52,5)

D-työ Pakkassuolakestävyys, Ahsal Iqhal

Testibetonien puristuslujuus

- Sama koostumus, notkistimen määrä vaihtelee
- Sementeillä erilaiset lujuusluokat (32,5 – 52,5)

Betonien optimointi CO₂-päästöjen kannalta

- **Tavoitteena saavuttaa päästövähennyksiä reseptioptimoinnilla**
  - Tavoitteena -10%
- **Kiviaineksen laadulla merkittävä vaikutus vedentarpeeseen ja siten sementin määrään (CO₂)**
  - Particle Matrix Model (NTNU)

Resurssit:

- Väitöskirjatutkija: Ville Repo
  - D-työ: *Fine grained crushed stone aggregate in concrete, 2017*
  - Väitöskirjatutkimus insinööri-geologiasta, prof. Jussi Leveinen

Vähähiilisten betonien tuotantotekniikka

- **Tavoitteena optimoida tuotantotekniikka vähähiilisille betoneille**
  - Paikallavalu
  - Elementtirakentaminen
  - Betonituotteet
- **Painopistealueet**
  - Lujuudenkehitys
  - Betonien työstettävyysominaisuudet

Resurssit:

- 2 diplomityötä
  - a) Selvitys vähähiilisen käyttöön liittyvistä haasteista
    - Aloitus n. 5/22
  - b) Vähähiilisen betonin käytön kehittäminen
    - Hyödynnetään tutkimustuloksia
    - Aloitus n. 5/23
- **Yhteistyö järjestöjen kautta:**
  - Talorakennusteollisuus ry
  - Betoniteollisuus ry

Tulevaisuuden ratkaisut päästöjen vähentämiseksi

- **Hankkeen lähtökohtana vähähiilisten sideaineiden laajamittainen käyttö**
  - **Kartoitetaan myös muita mahdollisuuksia päästöjen vähentämiseksi**
  - **Tarkastelujänne 10...20 vuotta**
    - Käyttöönotto 2030...2040
  - **Tutkittavia tekniikoita mm.:**
    - Vaihtoehtoiset sideaineet (ei-portlandsementti pohjaiset)
    - Hiilidioksidin talteenotto ja sähköinen kalsinointi
    - Tuhkat, mm. biotuhkat
    - Hiilidioksidia sitovat betonit
- Resurssit:**
- Post-doc tutkija
    - Tuomas Alapieti
  - Anna Antonova